

УДК 37.014.5:378

DOI <https://doi.org/10.32782/pdu.2024.4.28>**І. Д. П'ятничук**кандидат економічних наук, доцент,
декан факультету управління

Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника

ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ ВИЩОЮ ОСВІТОЮ В США

У статті досліджено публічне управління вищою освітою в США в сучасних умовах. Встановлено, що публічне управління вищою освітою в США є багаторівневим та комплексним процесом, що охоплює різні аспекти: від законодавчих ініціатив до конкретних методів фінансування і забезпечення якості освіти. У цій статті аналізуються основні інституції, які беруть участь у прийнятті рішень у сфері вищої освіти, такі як федеральний уряд, штатні та місцеві органи влади, акредитаційні агенції, а також самі навчальні заклади.

Розглядаються основні етапи процесу прийняття рішень, включаючи ідентифікацію проблеми, збір та аналіз даних, розробку політик, обговорення та консультації, прийняття рішень, впровадження та моніторинг. Важливу увагу приділено аналізу ключових законодавчих актів, що регулюють вищу освіту в США, таких як Закон про вищу освіту, Закон про громадянські права, Закон про права людей з обмеженими можливостями, Закон про сімейні освітні права та конфіденційність, Закон про насильство проти жінок та інші. Наведені законодавчі акти забезпечують правову основу для функціонування системи вищої освіти в США, регулюючи ключові аспекти, такі як фінансування, захист прав студентів, забезпечення якості освіти та доступність для всіх студентів.

Метою статті є дослідження публічного управління вищою освітою в США, визначення основних проблем та викликів, з якими стикається ця сфера, та пропозиція рекомендацій щодо їх вирішення.

Виявлено, що забезпечення якості вищої освіти в США є багатограним процесом, який включає різні механізми, спрямовані на підтримання високих стандартів навчання та навчальних закладів. Основними механізмами є акредитація, оцінювання програм, внутрішній контроль якості, підвищення кваліфікації викладачів, а також використання технологій та інновацій для покращення навчального процесу.

Аналізуючи сучасний стан публічного управління, вплив державного та приватного секторів, ефективність існуючих заходів щодо забезпечення доступності та рівності, стаття надає цінний досвід, який може бути використаний для вдосконалення національних освітніх стратегій в інших країнах. Основні напрями покращення включають збільшення фінансування, впровадження інноваційних методів навчання та забезпечення рівного доступу до освіти для всіх студентів.

Ключові слова: публічне управління, вища освіта, механізми публічного управління, публічне управління вищою освітою, публічне адміністрування, Американська модель, США, якість освіти, цифровізація.

Постановка проблеми. На сьогоднішній день публічне управління вищою освітою в Сполучених Штатах Америки є складним та багатограним процесом, який охоплює широкий спектр аспектів – від законодавчих і нормативних актів до конкретних методів управління та фінансування освітніх установ. Вища освіта в США завжди відзначалася високим рівнем академічної свободи, інноваційним підходом

до навчання та досліджень, а також значною роллю приватного сектору в її розвитку. Однак, попри численні переваги, система вищої освіти США стикається з рядом викликів, таких як зростання вартості навчання, нерівний доступ до освітніх ресурсів та необхідність адаптації до швидкозмінних вимог ринку праці.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Останні дослідження та публі-

кації висвітлюють різні аспекти публічного управління вищою освітою, зокрема фінансування, якість освіти, доступність та рівність можливостей для студентів різного соціально-економічного походження. Вітчизняні дослідники також вивчають питання цієї проблематики, а саме: Баєва О. [1], Братко М. [2], Застрожнікова І.В. [3], Козубовська І.В., Стойка О.Я. [4], Лунячек В.Е. [5], Павлова Н.А., Николаєв Б.В. [6], Шевченко А.С. [7] та ін.

Однак, попри значну кількість досліджень, залишаються невирішені аспекти досліджуваної проблематики, серед яких питання щодо особливостей прийняття рішень в США у сфері вищої освіти та нормативно-правові документи, якими здійснюється регламентування системи освіти.

Мета статті – дослідити публічне управління вищою освітою в США, визначити основні проблеми та виклики, з якими стикається ця сфера, та запропонувати рекомендації щодо їх вирішення. Завданнями статті є:

1. Проаналізувати сучасний стан публічного управління вищою освітою в США.
2. Вивчити законодавчу базу та інституції публічного управління вищою освітою в США
3. Вивчити сучасні підходи до забезпечення якості освіти та інновацій у викладанні й навчанні.

Виклад основного матеріалу. Публічне управління вищою освітою в США є надзвичайно важливою складовою соціально-економічного розвитку країни. Вища освіта в Сполучених Штатах має давні традиції та високий рівень якості, що робить її однією з найпрестижніших у світі. Система вищої освіти США включає численні університети, коледжі та інші навчальні заклади, які пропонують різноманітні програми навчання та досліджень. Проте забезпечення високих стандартів освіти, доступності та рівності можливостей для всіх студентів вимагає ефективного управління та регулювання на різних рівнях.

На основі вивчення спеціальної джерел [1-7] встановлено, що система вищої освіти в США є багаторівневою та включає різні інституції, кожна з яких виконує специфічні функції в управлінні та регулюванні

цього сектора. Важливими інституціями, які беруть участь у прийнятті рішень щодо вищої освіти, є федеральні, штатні та місцеві органи влади, акредитаційні агенції, а також самі навчальні заклади (табл. 1).

На основі вивчення спеціальної літератури [1-7], встановлено, що процес прийняття рішень у сфері вищої освіти в США включає кілька етапів, в яких беруть участь різні інституції, а саме: ідентифікація проблеми, збір та аналіз даних, розробка політик і рекомендацій, обговорення і консультації, прийняття рішень, впровадження політик, моніторинг і оцінка (рис. 1). Зазначені етапи забезпечують комплексний підхід до розробки та впровадження політик, що стосуються фінансування, акредитації, доступності та якості освіти.

Після ідентифікації проблеми здійснюється збір даних для її детального аналізу. Цей етап включає проведення досліджень, опитувань, аналіз статистичних даних та вивчення досвіду інших країн або штатів. Участь у цьому процесі можуть брати федеральні та штатні департаменти освіти, дослідницькі інститути та аналітичні центри.

На основі зібраних даних розробляються конкретні політики та рекомендації для вирішення визначеної проблеми. Цей етап включає розробку різних сценаріїв та оцінку їх потенційного впливу. У процесі розробки політик беруть участь освітні експерти, представники урядових органів, а також зацікавлені сторони з громадського та приватного секторів.

Далі проекти політик та рекомендації обговорюються з усіма зацікавленими сторонами. Це може включати публічні слухання, консультації з представниками освітніх установ, студентських організацій, бізнесу та громадських організацій. Мета цього етапу – отримати зворотний зв'язок і забезпечити прозорість процесу прийняття рішень.

Після обговорення та врахування зворотного зв'язку, приймаються остаточні рішення щодо впровадження політик. Це може здійснюватися на рівні федерального або штатного уряду через прийняття законодавчих актів або адміністративних рішень. Важливу роль на цьому етапі відіграють законодавчі органи, такі як Конгрес США або законодавчі збори штатів,

Таблиця 1

Основні інституції, які беруть участь у прийнятті рішень щодо вищої освіти в США

Рівень управління	Характеристика	Інституції та їх функції
Федеральний уряд	Федеральний уряд США відіграє значну роль у фінансуванні вищої освіти та встановленні загальних політик.	Основні органи федерального уряду, що впливають на вищу освіту, включають: - Міністерство освіти США (U.S. Department of Education) – відповідає за реалізацію федеральної освітньої політики, адміністрування фінансової допомоги студентам через програми, такі як Pell Grants і федеральні студентські позики, а також за збір та аналіз освітніх даних. - Конгрес США – приймає закони, які визначають фінансування та політику вищої освіти, такі як Закон про вищу освіту (Higher Education Act).
Штатні уряди	Штатні уряди мають значну автономію у прийнятті рішень щодо вищої освіти. Вони відповідають за фінансування державних університетів і коледжів, встановлення плати за навчання, а також за визначення стандартів для вищої освіти в межах штату.	Основні інституції штатних урядів включають: - Штатні ради з вищої освіти (State Higher Education Boards) – відповідають за координацію та регулювання вищої освіти в межах штату. - Штатні департаменти освіти (State Departments of Education) – контролюють розподіл фінансування та здійснюють нагляд за освітніми програмами.
Місцеві органи влади	Місцеві органи влади, такі як ради опікунів (boards of trustees) громадських коледжів, відіграють важливу роль у керівництві та управлінні навчальними закладами на місцевому рівні.	Ради опікунів – відповідають за розробку стратегій розвитку, управління бюджетами та забезпечення якості освіти в своїх закладах.
Акредитаційні агенції	Акредитаційні агенції є незалежними організаціями, що оцінюють і сертифікують якість навчальних закладів і їх програм. Вони забезпечують відповідність закладів вищої освіти певним стандартам, необхідним для отримання федерального фінансування.	Основні типи акредитаційних агенцій включають: - Регіональні акредитаційні агенції (Regional Accreditation Agencies) – оцінюють заклади вищої освіти в певних географічних регіонах. - Національні акредитаційні агенції (National Accreditation Agencies) – оцінюють професійні та технічні програми на національному рівні.
Навчальні заклади	Університети та коледжі самі по собі є важливими інституціями в системі вищої освіти. Вони мають значну автономію у прийнятті рішень щодо академічних програм, прийому студентів, найму викладачів та адміністративного управління.	Основні структури управління в навчальних закладах включають: - Адміністративні органи (Administrative Bodies) – керівництво університетів, включаючи президента, ректора та деканів. - Академічні ради (Academic Councils) – органи, що складаються з викладачів та представників студентів, які приймають рішення щодо академічних питань та стандартів.

а також виконавчі органи, включаючи Міністерство освіти.

Прийняті політики впроваджуються через відповідні освітні установи та адміністративні органи. Це може включати розробку нових програм, зміну існуючих правил та процедур, а також виділення фінансування для реалізації нових ініціатив. У цьому процесі беруть участь адміністративні органи університетів та коледжів, штатні департаменти освіти та інші відповідальні інституції.

Після впровадження політик здійснюється їх моніторинг та оцінка ефективності. Це включає збір даних про результати впровадження, аналіз досягнутих цілей та виявлення можливих недоліків. Результати моніторингу та оцінки використовуються для коригування політик та прийняття нових рішень. Важливу роль на цьому етапі відіграють незалежні акредитаційні агенції, дослідницькі інститути та аналітичні центри.

Слід відмітити, що система вищої освіти в США є комплексною і багаторівневою, що

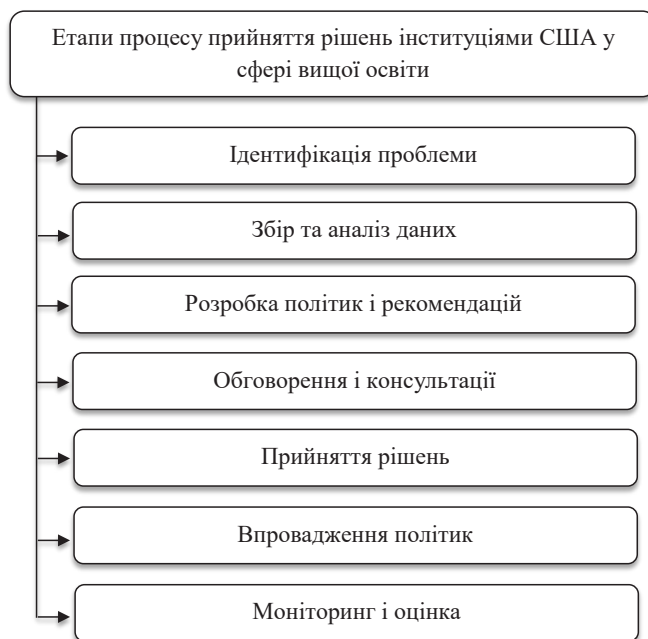

Рис. 1. Етапи процесу прийняття рішень інституціями США у сфері вищої освіти

*Джерело: складено автором.

вимагає прийняття рішень у різних сферах. Основними сферами, в яких приймаються рішення щодо вищої освіти, є фінансування, забезпечення якості, доступність та рівність, інновації та технології, а також законодавство і регулювання.

Фінансування є однією з важливих сфер, де приймаються рішення на рівні федерального та штатного урядів і включає [8]:

- федеральне фінансування – програми федеральної фінансової допомоги студентам, такі як Pell Grants, федеральні студентські позики (Direct Loans), та інші гранти і стипендії;

- штатне фінансування – виділення коштів на підтримку державних університетів та коледжів, а також надання стипендій і грантів студентам;

- приватне фінансування – залучення коштів через благодійні внески, пожертви від випускників, гранти від приватних фондів та корпорацій.

Забезпечення якості освіти передбачає прийняття рішення щодо акредитації, оцінювання і контролю якості освітніх програм та установ. Акредитаційні агенції оцінюють заклади вищої освіти та їх програми для забезпечення відповідності встановленим стандартам якості. Також здійснюються регулярні

перевірки і оцінки академічних програм для забезпечення високих стандартів освіти.

Доцільно відзначити, що прийняття рішень у сфері доступності та рівності спрямоване на забезпечення рівного доступу до вищої освіти для всіх студентів, незалежно від їх соціально-економічного статусу, раси, етнічної приналежності або інших факторів. Здійснюється розробка програм фінансової підтримки для мало-забезпечених студентів, таких як гранти та стипендії.

Інновації та впровадження новітніх технологій у вищій освіті дозволяють адаптувати освітні процеси до сучасних вимог. Використання цифрових технологій для покращення навчального процесу, включаючи електронні підручники, навчальні платформи та інструменти для дистанційного навчання.

Досліджено, що законодавча база вищої освіти в США формує фундамент для функціонування та регулювання цієї сфери. Основні законодавчі акти встановлюють правила фінансування, захисту прав студентів, забезпечення якості освіти та інших важливих аспектів [8]. Вважаємо за доцільне вивчити законодавчі акти, що мають вирішальне значення для вищої освіти в США (табл. 2).

Таблиця 2

Найважливіші законодавчі акти США у сфері вищої освіти

Назва документу	Характеристика документу
Закон про вищу освіту (Higher Education Act – HEA) 1965 року	Цей закон є основоположним документом у сфері вищої освіти в США, який був прийнятий для підвищення доступності вищої освіти для студентів з різних соціально-економічних верств. Основні положення закону включають: - фінансову допомогу студентам – встановлення програм федеральної фінансової допомоги, включаючи Pell Grants, федеральні студентські позики (Stafford Loans), Федеральну робочу програму (Federal Work-Study Program); - акредитацію – визначення ролі акредитаційних агенцій у забезпеченні якості освіти; - інституційну підтримку – надання грантів і субсидій для підтримки діяльності вищих навчальних закладів, зокрема, малозабезпечених і малих коледжів.
Закон про громадянські права (Civil Rights Act) 1964 року	Хоча цей закон має ширший контекст, але його розділ VI безпосередньо впливає на вищу освіту, забороняючи дискримінацію за ознакою раси, кольору шкіри або національного походження в будь-якій програмі або діяльності, що отримує федеральну фінансову допомогу.
Закон про права людей з обмеженими можливостями (Americans with Disabilities Act – ADA) 1990 року	Цей закон забезпечує захист прав людей з обмеженими можливостями, включаючи студентів у закладах вищої освіти. Основні положення включають: - доступність – вимоги щодо доступності інфраструктури та послуг для студентів з обмеженими можливостями; - розумні пристосування – забезпечення необхідних умов для навчання студентів з обмеженими можливостями.
Закон про сімейні освітні права та конфіденційність (Family Educational Rights and Privacy Act – FERPA) 1974 року	FERPA забезпечує захист конфіденційності студентських освітніх записів і надає студентам певні права щодо доступу до своїх освітніх даних. Основні положення включають: - конфіденційність записів – обмеження доступу до освітніх записів без згоди студента; - право на доступ – надання студентам права на доступ до своїх освітніх записів і можливість їх виправлення.
Закон про можливість вищої освіти для ветеранів (GI Bill)	Цей закон, вперше прийнятий у 1944 році як Servicemen’s Readjustment Act, а потім модернізований у формі Post-9/11 GI Bill, надає фінансову допомогу ветеранам для отримання вищої освіти. Основні положення включають: - фінансову допомогу ветеранам – покриття витрат на навчання, книги та проживання для ветеранів, які відповідають вимогам.
Закон про насильство проти жінок (Violence Against Women Act – VAWA) 1994 року	Цей закон включає положення щодо запобігання та реагування на сексуальне насильство в кампусах вищих навчальних закладів. Основні положення включають: - програми запобігання насильству – вимоги до навчальних закладів щодо впровадження програм запобігання сексуальному насильству; - підтримка постраждалих – надання послуг підтримки та допомоги постраждалим від насильства.
Закон про модернізацію закону про вищу освіту (Higher Education Opportunity Act – HEOA) 2008 року	Цей закон оновлює та розширює положення HEA 1965 року, включаючи нові вимоги щодо прозорості, підзвітності та доступності інформації для студентів та їхніх сімей. Основні положення включають: - прозорість витрат на навчання – вимоги до навчальних закладів щодо надання детальної інформації про витрати на навчання та можливості фінансової допомоги; - підзвітність – розширення вимог щодо звітності та оцінки результатів навчальних закладів.

Слід зауважити, що наведені законодавчі акти забезпечують правову основу для функціонування системи вищої освіти в США, регулюючи ключові аспекти, такі як фінансування, захист прав студентів, забезпечення якості освіти та доступність для всіх студентів.

На основі проведеного дослідження, виявлено, що забезпечення якості вищої освіти в США є багатограним процесом,

який включає різні механізми, спрямовані на підтримання високих стандартів навчання та навчальних закладів. Основними механізмами є акредитація, оцінювання програм, внутрішній контроль якості, підвищення кваліфікації викладачів, а також використання технологій та інновацій для покращення навчального процесу. Відмітно, що вищенаведені механізми забезпечення якості вищої освіти також упро-

ваджуються і у вітчизняну систему вищої освіти [9; 10].

Слід відмітити, що вища освіта в США є динамічною сферою, яка постійно розвивається під впливом соціально-економічних, технологічних та політичних факторів. Тому з метою визначення сучасного стану та перспектив розвитку цієї галузі нами зроблено аналіз основних напрямів, їх характеристик, проблем та тенденцій (табл. 3).

Отже, можемо констатувати, що наведені напрями визначають сучасний стан і перспективи розвитку вищої освіти

в США, вказуючи на необхідність постійного вдосконалення та адаптації системи до змінних умов та вимог суспільства.

Висновки і пропозиції. Таким чином, на основі проведеного дослідження можемо резюмувати, що публічне управління вищою освітою в США є надзвичайно складною та багатогранною системою, що вимагає постійної координації між різними рівнями уряду, акредитаційними агенціями, освітніми установами та іншими зацікавленими сторонами. Законодавчі акти, такі як Закон про вищу освіту, Закон про громадянські права, Закон про

Таблиця 3

Напрями, які визначають сучасний стан і перспективи розвитку вищої освіти в США

Напрямок	Характеристика	Проблеми	Тенденції
Фінансування вищої освіти	Фінансування вищої освіти в США здійснюється через поєднання федеральних, штатних і приватних джерел. Основну частину фінансування становлять федеральні гранти та студентські позики.	Зростання вартості навчання, що призводить до збільшення боргового навантаження на студентів; нерівний доступ до фінансової допомоги для різних соціально-економічних груп.	Пошук нових моделей фінансування, таких як Income Share Agreements (ISA); збільшення інвестицій у гранти та стипендії для малозабезпечених студентів; реформування системи студентських позик.
Доступність та рівність	Забезпечення рівного доступу до вищої освіти для всіх студентів незалежно від їх соціально-економічного статусу, раси, етнічної приналежності або інших факторів.	Нерівність у доступі до якісної освіти; недостатня підтримка студентів з малозабезпечених та недостатньо представлених груп; дискримінація та упередження.	Збільшення програм підтримки для недостатньо представлених груп; розвиток інклюзивної освіти; впровадження політик боротьби з дискримінацією в навчальних закладах.
Забезпечення якості освіти	Контроль та забезпечення високих стандартів навчання через акредитацію, оцінювання програм та підвищення кваліфікації викладачів.	Варіативність стандартів якості між різними навчальними закладами; проблеми з акредитацією нових програм та інноваційних методик навчання.	Посилення вимог до акредитації; впровадження нових критеріїв оцінювання якості освіти; розвиток програм підвищення кваліфікації викладачів.
Інновації та технології	Використання новітніх технологій та інноваційних методик навчання для підвищення ефективності та доступності освіти.	Висока вартість впровадження нових технологій; відсутність необхідної інфраструктури та підготовки викладачів; цифровий розрив між різними категоріями студентів.	Розвиток онлайн-освіти та дистанційного навчання; інтеграція технологій в навчальний процес, таких як штучний інтелект і віртуальна реальність; збільшення інвестицій в інфраструктуру та підготовку викладачів.
Законодавство і регулювання	Розробка та впровадження законодавчих актів, що регулюють функціонування системи вищої освіти, включаючи фінансування, права студентів та забезпечення якості.	Складність та неоднозначність законодавчих норм; конфлікти між федеральними та штатними законами; недостатня гнучкість у реагуванні на нові виклики.	Реформування існуючих законодавчих актів для спрощення та підвищення їх ефективності; розробка нових політик, що враховують сучасні виклики та потреби; збільшення участі зацікавлених сторін у процесі прийняття рішень.

права людей з обмеженими можливостями та інші, забезпечують правову базу для функціонування цієї системи, регулюючи фінансування, забезпечення якості освіти, доступність та рівність.

Для подальшого покращення системи вищої освіти в США необхідно зосередити зусилля на збільшенні фінансування, впровадженні інноваційних методів навчання, забезпеченні рівного доступу до освіти та підвищенні якості викладання. Досвід США може бути корисним для інших країн, які прагнуть реформувати свої освітні системи, адаптуючи успішні практики та моделі до своїх національних контекстів.

Отже, публічне управління вищою освітою в США демонструє важливість системного підходу, інтеграції різних рівнів управління та участі широкого кола зацікавлених сторін для забезпечення сталого розвитку освітньої сфери.

Список використаної літератури:

1. Баєва О.В. Державно-громадське управління якістю вищої освіти: досвід США. *Даржава та регіони*. 2010. № 2. С. 5–9.
2. Братко М. Система освіти США: структура, традиції управління, особливості вищої освіти. *Освітологічний дискурс*. 2017. № 3–4 (18–19). С. 252–267.
3. Застрожнікова І.В. Зарубіжний досвід державного регулювання вищої освіти. *Теорія та практика державного управління*. 2019. № 2(65). С. 251–255.
4. Козубовська І.В., Стойка О.Я. Трансформаційні процеси в системі вищої освіти США : Монографія. Ужгород, 2014. 228 с.
5. Луначек В.Е. Публічне управління освітою в США: проблеми підготовки фахівців. *Теорія та практика державного управління*. 2011. Вип. 4 (35). С. 416–423.
6. Павлова Н.А., Ніколаєв Б.В. Сучасні тенденції розвитку системи вищої освіти Великобританії та США. *Сучасні проблеми науки та освіти*. 2018. № 6. С. 251–255.
7. Шевченко А.С. Порівняльний аналіз окремих аспектів підготовки магістрів публічного адміністрування в США та Україні. *Вісник Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького*. 2017. Вип. 15. С. 137–144.
8. Козьменко О.І. Підготовка успішної людини в закладах вищої освіти США (друга половина ХХ – початок ХХІ століття) : дис. ... докт. пед. наук : 13.00.01 – Загальна педагогіка та історія педагогіки (011 – Освітні, педагогічні науки) / Східноукраїнський національний університет імені Володимира Даля Міністерства освіти і науки України. Київ, 2021. 572 с.
9. П'ятничук І.Д. Класифікація механізмів публічного управління вищою освітою. *Науковий журнал «Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського»*. 2023. Том 34 (73). № 6. С. 46–52.
10. П'ятничук І.Д. Економічний механізм публічного управління вищою освітою. *Держава та регіони*. 2024. № 3. С. 82–88.

Piatnychuk I. Public administration of higher education in the USA

The article examines public administration of higher education in the United States under current conditions. It is established that public administration of higher education in the USA is a multi-level and complex process that encompasses various aspects, from legislative initiatives to specific methods of financing and ensuring the quality of education. This article analyzes the main institutions involved in decision-making in the field of higher education, such as the federal government, state and local authorities, accreditation agencies, and the educational institutions themselves.

The main stages of the decision-making process are considered, including problem identification, data collection and analysis, policy development, discussion and consultation, decision-making, implementation, and monitoring. Significant attention is given to the analysis of key legislative acts regulating higher education in the USA, such as the Higher Education Act, the Civil Rights Act, the Americans with Disabilities Act, the Family Educational Rights and Privacy Act, the Violence Against Women Act, and others. The aforementioned legislative acts provide the legal framework for the functioning of the higher education system in the USA, regulating key aspects such as funding, student rights protection, ensuring the quality of education, and accessibility for all students.

The aim of the article is to study the public administration of higher education in the USA, identify the main problems and challenges faced by this sector, and propose recommendations for their resolution. It is found that ensuring the quality of higher education in the USA is a

multifaceted process that includes various mechanisms aimed at maintaining high standards of teaching and educational institutions. The main mechanisms are accreditation, program evaluation, internal quality control, faculty development, as well as the use of technologies and innovations to improve the educational process.

By analyzing the current state of public administration, the influence of the public and private sectors, and the effectiveness of existing measures to ensure accessibility and equality, the article provides valuable insights that can be used to improve national educational strategies in other countries. Key areas for improvement include increasing funding, implementing innovative teaching methods, and ensuring equal access to education for all students.

Key words: *public management, higher education, mechanisms of public management, public management of higher education, public administration, American model, USA, quality of education, digitalization.*